

Užívání drog v národnostních menšinách v ČR

Souhrn dostupných informací

obsah

- 1 NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA
- 2 NELEGÁLNÍ MIGRACE
- 3 UŽÍVÁNÍ DROG V NÁRODNOSTNÍCH MENŠINÁCH
  - 3/1 Mobilní uživatelé drog
  - 3/2 Charakter užívání drog
- 4 SLUŽBY URČENÉ PŘÍSLUŠNÍKŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN
  - 4/1 Státní instituce a orgány
  - 4/2 Specifické služby pro uživatele drog

BŘEZEN – DUBEN 2005

1 NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA

Základní údaje o národnostní skladbě obyvatel ČR hlásících se k národnostním menšinám jsou v současnosti k dispozici pouze z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů. Při sčítání lidu uvádí každý obyvatel ČR svou národnost nebo etnickou příslušnost. Rozhodujícím faktorem pro určení národnosti není mateřská řeč ani řeč, kterou osoba převážně používá nebo lépe ovládá, ale její vlastní rozhodnutí. Podle údajů ze sčítání lidu dochází k výraznému poklesu počtu osob, které uvádějí jinou než českou národnost; tento pokles byl zaznamenán především u osob hlásících se ke slovenské, německé, polské a romské národnosti (v případě romské národnosti až o 64,4 % oproti r. 1991) – viz tabulka 1.

Z nejvíce zastoupených národností vykazují Romové největší sociokulturní odlišnosti oproti majoritní společnosti. Při sčítání lidu v r. 2001 se k romské národnosti přihlásilo pouze 11 716 osob. Názory na počet Romů v České republice jsou však výrazně vyšší. Některé zdroje na základě sčítání odhadují,

že skutečný počet Romů v ČR v roce 2001 činil přibližně 72 000 osob (Rada vlády pro národnostní menšiny, 2002), podle jiných zdrojů je odhadovaný počet Romů v ČR dvojnásobný

TABULKA 1: Rozvrstvení národností v r. 2001 (ČSÚ, 2003)

Národnost	Počet obyvatel
Česká, moravská, slezská	9 655 157
Slovenská	183 749
Německá	38 321
Polská	50 971
Romská	11 716
Ostatní	353 019
Obyvatelstvo celkem	10 292 933

až trojnásobný, tedy přibližně 160–200 tis. (Nedomová, 1998). Někteří romští aktivisté udávají dokonce 400–500 tis. Romů (Balážová, 2001). Z prognóz provedených na katedře demografie PříF UK vychází, že v ČR žije okolo 200 tis. Romů (Langhamrová, Fiala, 2003). Tento odhad je založen na datech z roku 1989, kdy podle evidence tehdejších národních výborů žilo v ČR celkem 145 738 Romů. Odhad počtu Romů v České republice ztěžuje jejich neustálá migrace přes státní hranice, ale především migrace uvnitř státu. Jedná se zejména o migraci slovenských Romů, o kterých nemají příslušné úřady dostatečné informace.

V šetření prováděném v r. 1997 (Nedomová, 1998), které bylo zaměřené na vzájemné vztahy mezi Romy a majoritní společností (N = 1 210 osob), se mj. respondenti pokoušeli pojmenovat nejzávažnější příčiny problémů vznikajících mezi Romy a majoritní společností. Podle míry důležitosti lze seřadit jednotlivé faktory v tomto pořadí:

- rozdíly v mentalitě, systému hodnot a kulturní rozdíly,
- rozdílný způsob života,
- rozdílné zvyky a tradice,

- přístup Romů k dodržování zákonů,
- (ne)zájem o práci či (ne)ochota pracovat,
- nedůvěra Romů k úřadům a neochota spolupracovat s nimi,
- rozdílné postavení Romů ve společnosti,
- uzavřenost majoritní společnosti Romům,
- uzavřenost romských komunit,
- nezájem a neochota úřadů řešit specifické problémy Romů,
- jazyková bariéra.

Mezi další výrazné menšiny v ČR, které nejsou uvedeny v tabulce 1, patří Ukrajinci, Maďaři, Rusové, Bulhaři, Rusíni a Řekové (Rada vlády pro národnostní menšiny, 2002).

NELEGÁLNÍ MIGRACE

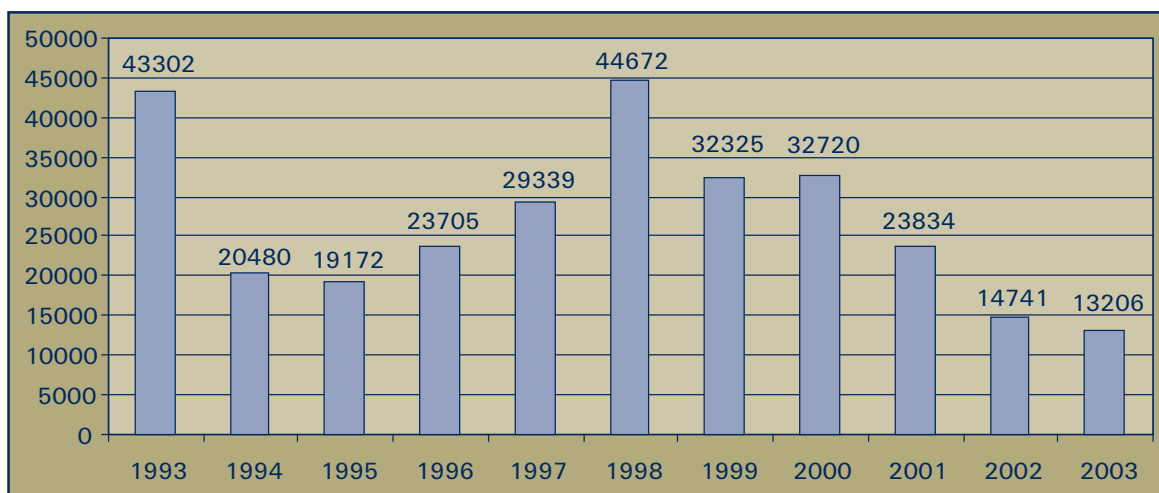
Nelegální migraci osob sleduje Policie ČR, Služba cizinecké a pohraniční policie. Nelegální migraci přes státní hranice rozumí „zjištěné případy nelegálního vstupu osob (cizinci a občané ČR) přes státní hranice na území státu z různých důvodů a nedovoleného opuštění státu přes státní hranice.“ (Policie ČR SCPP, 2004). Vývoj nelegální migrace v ČR přes státní hranice od roku 1993 ukazuje obrázek 1.

v ČR rok od roku stoupá počet cizinců a přistěhovalců

V roce 2003 bylo v ČR evidováno více než 240 tis. cizinců (z nich přibližně 160 tis. s povoleným dlouhodobým pobytem a 80 tis. s trvalým pobytem), což odpovídá 2,3 % z úhrnného počtu všech obyvatel ČR. Tito cizinci jsou nejčastěji původem ze Slovenské republiky a Ukrajiny, dále z Vietnamu, Polska

a Ruska. V r. 2003 zaznamenala Služba cizinecké a pohraniční policie celkem 34 556 případů nelegální migrace. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 13 206 osob (z toho 16 % tvořili občané ČR), u 21 350 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu (Policie ČR SCPP, 2004).

OBRAZEK 1: Nelegální migrace v ČR přes státní hranice (Policie ČR SCPP, 2004)

V r. 2003 bylo evidováno celkem 13 206 osob, které nelegálně překročily hranice ČR, z nich bylo 2 081 (15,8 %) občanů ČR a 11 125 (84,2 %) cizinců. Jedná se především o imigranty z Ruska, Číny a Polska, dále o imigranty ze SRN, Ukrajiny, Vietnamu, Gruzie, Indie, Moldavska a Slovenska (Policie ČR SCPP, 2004).

Odhad počtu cizinců, kteří žijí nelegálně na území ČR policie nezveřejňuje. Informace o tom, kolik cizinců v ČR pracuje nelegálně, žádný z úřadů taktéž nevydává.

3 UŽÍVÁNÍ DROG V NÁRODNOSTNÍCH MENŠINÁCH

3/1 Mobilní uživatelé drog

Jednou z významných skupin mobilních uživatelů jsou ruský mluvící uživatelé drog, které lze rozdělit do dvou rozdílných podskupin. První skupinu tvoří ti, kteří přijíždí za sezónní práci, velmi málo placenou. Užívají převážně pervitin (méně heroin) proto, aby byli schopni zvládnout těžké pracovní podmínky. Druhou skupinu tvoří ruský mluvící uživatelé, kteří jsou zapojeni do trestné činnosti, prodeje drog, organizovaného zločinu apod. Tato skupina je velmi uzavřená a nepřístupná jakýmkoli vnějším intervencím.

Mobilní uživatelé drog tvoří homogenní skupinu osob, ale lze je rozdělit do několika skupin: turisté, uprchlíci a přistěhovalci.

- Drogoví turisté jsou uživatelé, kteří do ČR přicházejí za rekreací, kulturními aktivitami (taneční akce apod.) a během pobytu u nás užívají drogy.
- Uprchlíci odcházejí z vlastní země kvůli osobním, sociálním, právním, politickým aj. důvodům; většinou se jedná o ilegální uprchlíky, kteří nemají potřebné dokumenty, finance a pojištění, a v naší zemi zůstávají po dobu měsíců až let.
- Přistěhovalci hledají práci v zemi, kde mají většinou partnera, nedostává se jim základní pomoci, mohou být těžce nemocní (např. AIDS) (AC COMPANY, 2004).

Další skupinou migrantů jsou uživatelé vietnamské národnosti, o nichž existuje velmi málo informací především proto, že se nepohybují na otevřené drogové scéně.

Poslední výraznou skupinou jsou slovenští uživatelé; mezi ně patří především příležitostní uživatelé drog, kteří do ČR přicházejí za sezónní prací. Tito uživatelé jsou nejméně problematictí – nejvíce se zde projevuje podobnost české a slovenské kultury (AC COMPANY, 2004).

3/2 Charakter užívání drog

Prevalenci uživatelů drog z řad cizinců lze velmi těžko odhadnout. Znesnadňuje to několik skutečností: jedná se převážně o skupinu osob, která nelegálně pobývá na území státu, vyhýbá se jakémukoli kontaktu se státními/veřejnými institucemi a velmi často také s nestátními neziskovými organizacemi – jedná se tedy o skrytou populaci uživatelů drog. Pro odhad počtu uživatelů drog z řad cizinců můžeme použít různé indikátory, např. počet léčených cizinců. Podle Hygienické stanice hl. m. Prahy (Polanecký et al., 2004) bylo v r. 2003 v ČR léčeno celkem 23 klientů ze zemí EU a 197 klientů z ostatních zemí, poprvé se léčilo celkem 10 klientů ze zemí EU a 104 klientů z ostatních zemí (viz tabulka 2). Nejčastěji byla mezi všemi klienty uvedena národnost slovenská (109x), romská (64x), polská (11x), vietnamská (10x), ukrajinská (6x) a ruská (5x). Je zřejmé, že skutečný počet uživatelů drog z řad cizinců a národnostních menšin v ČR je mnohem vyšší.

Dalšími indikátory pro prevalenční odhad uživatelů drog jiné národnosti mohou např. být: počet drogových úmrtí, počet HIV/AIDS pozitivních osob, počet drogových trestných činů a přestupků spáchaných cizinci a informace o počtu vyměněných stříkaček.

K dispozici máme pouze dílčí údaje týkající se užívání drog v romské populaci. V letech 2002–2004 provedla Společnost Hvězda (Vrtbovská, Larkin, 2004a) Romský vzájemný výzkum s cílem zkoumat situaci v oblasti užívání drog u Romů v ČR. Výzkumu se účastnilo celkem 121 respondentů, 43 uživatelů drog (ve věku 16–42 let, průměrný věk 23,5 let) a 78 osob

TABULKA 2: Národnost uživatelů drog žádajících o léčbu v r. 2003 (Polanecký et al., 2004)

Národnost	Všichni klienti (TD)				První léčení (FTD)			
	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem	Muži	Ženy	Neznámo	Celkem
Česká	5 599	2 540	9	8 148	2 649	1 291	7	3 947
Jiná – země EU	17	6	–	23	5	5	–	10
Jiná – ostatní země	151	45	1	197	80	23	1	104
Neznámo	98	55	1	154	54	42	1	97
Celkem	5 865	2 646	11	8 522	2 788	1 361	9	4 158

neužívajících drogy (ve věku 14–67, průměrný věk 29,5 let) – viz rámeček.

Od r. 2002 je v 81 romských komunitách v ČR realizován „Program podpory terénních sociálních pracovníků“ zaměřený na sledování situace v komunitách z hlediska vybraných negativních sociálních jevů – nezaměstnanosti, záškoláctví,

drog, nedostatečné hygieny, negramotnosti, lichvy, gamblerství, prostituce, kriminality a nízké kvality bydlení. Kromě samotného výskytu jevu byla hodnocena závažnost tohoto jevu v každé z komunit. Ke konci r. 2002 se drogy vyskytovaly v 74 % ze sledovaných komunit.

Romský vzájemný výzkum - popis souboru

1. Soubor uživatelů drog:

Nejčastěji užívanou drogou je heroin (37 respondentů), pervitin (35 respondentů), Subutex (19 respondentů) a léky (18 respondentů). Injekční aplikaci heroínu uvádí 31 respondentů, pervitinu 18 a Subutexu 15 respondentů. Respondenti jsou dobře informováni o terénních programech, situace je horší co se týká informovanosti o nízkoprahových centrech. Celkem 24 respondentů o nízkoprahových zařízeních ví a také jejich služeb někdy využili (maximálně 3x), důvodem návštěvy byly testy na HIV a VHC. Informace o detoxifikaci má 26 respondentů, o léčbě 21 respondentů a o substituční léčbě 17 respondentů. Celkem 14 respondentů uvedlo, že by se ze závislosti léčili sami, pomoci pracovníků nízkoprahových služeb by využilo 18 respondentů. Respondenti dávali přednost ambulantní léčbě (21 respondentů) před léčbou rezidenční, ústavní (5 respondentů).

2. Soubor neuživatelů drog:

Většina respondentů znala názvy jednotlivých drog – heroin (69 respondentů), pervitin (67), kokain (59), rozpouštědla (76), extázi (56), sedativa (52), ale metadon pouze 17 respondentů a Subutex 6 respondentů. Znalosti účinků jednotlivých drog jsou na velmi nízké úrovni. Respondenti byli také dotazováni na znalost rizik spojených s užíváním drog, pojem předávkování zná 56 respondentů, znají příznaky a uměli by pomoci, abstinence příznaky zná 48 respondentů, pomoci by umělo 23 respondentů, HIV zná 70 respondentů a 61 ví, jak se před touto nemocí chránit a VHC zná 36 respondentů, 21 respondentů vědělo, jak se před tímto onemocněním chránit. Znalost služeb pro uživatele drog je poměrně nízká, informace o existenci terénních programů má 24 respondentů, o nízkoprahových zařízeních 38 respondentů, o detoxifikaci 13 respondentů, o léčbě 40 respondentů a o substituční léčbě 21 respondentů. Celkově je nízká informovanost o tom, jak se do těchto zařízení dostat. Nejčastějším zdrojem informací o drogách byli kamarádi (42 respondentů) a televize (41 respondentů).

Více než 85 % komunit se současně potýkalo s nezačteností, záškoláctvím a nízkou kvalitou bydlení, více než 75 % s gamblerstvím, kriminalitou a nedostatečnou hygienou a více než 60 % komunit s negramotností. Nejčastěji udávanou drogou v romských komunitách je marihuana (49,4 % komunit), toluen (44,4 %), pervitin (22,2 %), heroin (11,1 %) a léky (11,1 %). Velmi častá je kombinace několika drog současně (Kancelář

TABULKA 3: Prevalence užívání drog v romských komunitách v r. 2003 (Lejčková, 2004)

Počet komunit	Počet komunit	% ze všech komunit	% z komunit se zaznamenaným výskytem užívání drog
Jakákoli nelegální droga	56	69,1	–
Marihuana	45	55,6	80,4
Těkávké látky	44	54,3	78,6
Pervitin	29	35,8	51,8
Sedativa	22	27,2	39,3
Heroin	8	9,9	14,3
Extáze	6	7,4	10,7

Rady vlády pro záležitosti romské komunity, 2003 in Mravčík et al., 2003).

Ke konci r. 2003 se problém drog vyskytoval v 58 komunitách, v 11 (13,6 %) z nich byl hodnocen jako závažný. K nejčastějším užívaným drogám patří marihuana a těkavé látky, pervitin, a také sedativa. Užívání heroínu a extáze se týká 14 % komunit – viz tabulka 3 (Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity, 2004).

V letech 2002 a 2003 provedlo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2004) studii Seroprevalence VHC u injekčních uživatelů drog. Studie byla provedena ve 12 nízkoprahových zařízeních a zúčastnilo se jí celkem 757 osob, z nichž 225 osob (29,7 %) bylo VHC pozitivních (Mravčík et al., 2004). Tabulka 4 ukazuje národnostní složení sledovaného souboru osob. Romští uživatelé byli oproti majoritním uživatelům mladší, s kratší dobou injekčního užívání, ale vyšší frekvencí injekčního užívání, častěji užívali opiáty jako hlavní drogu, měli nižší úroveň znalostí o rizicích spojených s injekčním užíváním drog (o infekčních onemocněních) a o možnosti bezplatného testování. Naopak se romští uživatelé nelišili od majority ve frekvenci sdílení injekčního materiálu, v podílu těch, kteří byli někdy ve vězení a ve způsobu získávání finančních prostředků prostřednictvím sexuálních služeb (Lejčková, 2004).

TABULKA 4: Seroprevalence VHC u injekčních uživatelů drog podle národnosti v I. 2002–2003 (Lejčková, 2004)

Národnost	Počet osob	%	Počet pozitivních osob	%
Česká	651	86,0	195	30,0
Romská	92	12,2	24	26,1
Jiná	14	1,9	6	42,9
Celkem	757	100,0	225	29,7

4 SLUŽBY URČENÉ PŘÍSLUŠNÍKŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

4/1 Státní instituce a orgány

Rada vlády pro národnostní menšiny je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná Rada¹ je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších

¹ Současný stav ve státních institucích a orgánech je popsán ke dni redakční uzávěrky tohoto čísla Zaostřeno na drogy, tj. k 30. 4. 2005.

předpisů. Aktuálně platný Statut Rady schválila vláda usnesením ze dne 10. 10. 2001 č. 1034. Členy Rady jsou zástupci ministerstev (Ministerstvo financí, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí), dále zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce kanceláře Veřejného ochránce práv a zmocněnec vlády pro lidská práva a zástupci jedenácti národnostních menšin – bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské a ukrajinské. Jednotlivé menšiny mají v Radě jednoho až tři zástupce a celkovým počtem 18 členů tvoří oproti 11 zástupcům orgánů veřejné moci výraznou většinu. V čele Rady stojí člen vlády, kterého na návrh předsedy vlády jmenuje vláda. Členy Rady jmenuje vláda usnesením. Rada má dva místopředsedy – jeden je z řad zástupců veřejné moci a druhý z řad zástupců národnostních menšin.

Rada vlády pro záležitosti romské komunity byla zřízena usnesením vlády ČR ze dne 17. 9. 1997 č. 581, tehdy jako Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity, v r. 2001 byla tato komise přejmenována na Radu. Rada je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády pro otázky romské komunity. Rada systémově napomáhá integraci romské komunity do společnosti. Zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády v oblasti integrace romských komunit. Klíčovým dokumentem je Koncepce romské integrace.

Podle usnesení vlády ze dne 29. 10. 1997 č. 686 ke Zprávě o situaci romské komunity v ČR a k současné situaci v romské komunitě byla zřízena funkce **romského poradce/asistenta** na tehdejších okresních úřadech. Náplní práce romského asistenta je především vstupovat do kontaktu s romskými rodinami a jednotlivci v jejich přirozeném prostředí s cílem poznat subjektivní i objektivní podmínky jejich sociální existence, spolupracovat s regionálními orgány či institucemi a na vyzádání se ujmout role komunikátora mezi romskou komunitou, rodinami a jednotlivci a těmito orgány či institucemi. V r. 2000 vypracovalo Ministerstvo vnitra ČR návrh vzorové pracovní náplně romského poradce (Gjuričová, 2000).

4/2 Specifické služby pro uživatele drog

Standardy odborné způsobilosti (RVKPP, 2003) rozlišují 9 typů služeb, a to kontaktní a poradenské služby, terénní programy, ambulantní léčbu, stacionární programy, krátkodobou a střednědobou ústavní léčbu, rezidenční péči v terapeutických komunitách, následnou péči, substituční léčbu a protidrogovou primární prevenci. Všechny tyto typy služeb poskytují péči všem uživatelům drog bez ohledu na národnost a v souladu s platnou

právní úpravou (např. Listina základních práv a svobod, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace apod.). Vedle poskytování těchto standardních služeb pro uživatele drog vyvíjejí některé neziskové organizace aktivity přímo určené pro příslušníky národnostních menšin. Často se jedná o různé informační létáky a brožurky o užívání drog a rizicích spojených s užíváním drog, které jsou psány jejich rodným jazykem (např. o.s. SANANIM, Společnost Hvězda, o.s. Podané ruce).

Na zkvalitnění práce romských terénních pracovníků byl zaměřen projekt Společnosti Hvězda „Romský terén“, který byl v r. 2003 rozšířen o projekt „Baterie“. Cílem obou projektů bylo zvýšit schopnosti terénních pracovníků pro přímou práci s klientem a týmovou práci a využít jejich zkušeností a kontaktů s terénem pro získání informací o užívání drog romskou populací a následně pro zlepšení této situace. Projekt Romský terén se zaměřuje na realizaci třífázového výcviku romských a neromských terénních pracovníků, kteří pracují v romských komunitách. Projekt Baterie je zaměřen na vytvoření romsko-českého Komiksu. Během práce na těchto projektech se objevila určitá témata, o kterých autoři ve své zprávě referují (Vrtbovská, Larkin, 2004b):

- Velmi omezená informovanost romské komunity o užívání drog, drogové závislosti a jejích následcích.
- Historický aspekt drogového problému v souvislosti s vlivem moderního způsobu života majority na život romské rodiny a společnosti (ztráta tradičního způsobu života, rituálů a vazeb).
- Nepříznivá sociální situace Romů v ČR (nezaměstnanost, nedostatečné vzdělání, sociální exkluze apod.).
- Neporozumění, nerespektování kulturních odlišností ze strany majority.
- Tendence Romů se separovat, žít v uzavřené komunitě, hluboce zakořeněná nedůvěra ke „gadžům“, touha uspět u „bílých“.
- Přesvědčení, že zákaz a autoritativní přístup pomůže zabránit šíření užívání drog mezi mladými Romy.

V roce 2004 zadal Magistrát hl. m. Prahy zpracování výzkumné studie zaměřené na analýzu potřeb příslušníků etnických minorit užívajících návykové látky (Vacek et al., 2005). Po metodologické stránce studie navázala na zkušenosti s aplikací metodiky Rapid Assessment and Response (RAR). Tato metodika se osvědčila právě pro provádění rychlých, deskriptivně zaměřených lokálních studií v oblasti analýzy potřeb. Celkem se do studie zapojilo 27 uživatelů drog, reprezentantů osmi národností (12 Romů, 5 Gruzínců, 3 Slováci, 2 Rusové, 2 Ukrajinci, a 1 Bělorus, 1 Ital a 1 ruský mluvící uživatel „muslimsko - kavkazské“ národnosti) a 14 pracovníků nízkoprahových služeb (včetně několika tzv. klíčových informátorů). Autoři této práce identifikovali podobné charakteristiky a problémy uživatelů drog z řad národnostních menšin jako např. Vrtbovská a Larkin (2004), Vyhnalová (2004) či Nedomová (1998). Mezi další významné závěry této studie patří:

- Vznik nových samostatných programů zaměřených výhradně pro určité etnikum není nejvýhodnější cestou. Pokud existuje specifická skupina uživatelů, které současné služby nevyhovují a která má odlišné potřeby, je třeba příslušnou službu této skupině v adekvátní míře přizpůsobit. Jako klíčové řešení se jeví diferencované poskytování služeb.
  - Existují rezervy v oblasti komunikace a spolupráce s policií a poskytovateli služeb, což se často projevuje oboustranným nepochopením a vznikem pro klienta rizikových situací.
  - Zejména u romské populace je nutné se zaměřit na individuální práci s rodinou a informování a vzdělávání romských rodin.
  - Existence fóra uživatelů nese potenciál pro lepší komunikaci s klienty (či potenciálními klienty).
- Přestože metody a postupy použité ve studii neumožňují ověřit některé z obecnějších předpokladů, pomohly získané informace formulovat některá základní zjištění potřebná pro zahájení práce na systémových opatřeních ve vztahu k nízkoprahovým službám. Stejně tak lze na základě dosažených výsledků uvažovat o dílčích úpravách samotných programů. V neposlední řadě pak výsledky pomohly zpřesnit několik základních otázek, na které by měl odpovědět rozsáhlejší/podrobnější výzkum zaměřený pouze na vybrané fenomény.

Hlavní zdroje informací

- AC COMPANY (2004). Drug Use and Mobility in Central Europe. www.ac-company.org
- Balážová, J. (2001). Lidové noviny, 28. 8. 2001.
- Český statistický úřad (2003). Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Praha: Český statistický úřad. www.czso.cz
- Gjuričová, J. (2000). Romové jako objekt státní politiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.
- Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity (2003). Program podpory terénních sociálních pracovníků. Praha: Úřad vlády ČR.
- Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské komunity (2004). Program podpory terénních sociálních pracovníků. Praha: Úřad vlády ČR.
- Langhamrová, J. et Fiala, T. (2003). Kolik je vlastně Romů v České republice? Demografie, 45, 1, 23–32.
- Lejčková, P. (2004). Roma and Drugs in Figures – the Czech Republic. Presentation in Budapest, 29–30 October 2004. International meeting on Transnational good practices and experience exchange on drug dependencies within the Roma Community.
- Mravčík, V., Záborský, T., Korčíšová, B., Lejčková, P., Škrdlantová, E., Šťastná, L., Macek, V., Petroš, O., Gajdošíková, H., Mioviský, M., Kalina, K. et Vopravil, J. (2003). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2002. Praha: Úřad vlády ČR.
- Nedomová, A. (1998). Romská komunita v České republice. Demografie, 40, 3, 157–167.

- Polanecký, V., Studničková, B., Klepetková, M., Šeblová, J. et Železná, Z. (2004). Výroční zpráva ČR – 2003. Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog. Praha: Hygienická stanice hl. m. Prahy.
- Policie ČR, SCPP (2004). Nelegální migrace na území ČR z pohledu Policie ČR Služby cizinecké a pohraniční policie, situace do 31. 12. 2003. Praha: MV ČR.
- Rada vlády pro národnostní menšiny (2002). Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2001. Praha: Úřad vlády ČR.
- RVKPP (2003). Standardy odborné způsobilosti služeb pro uživatele návykových látek. Praha: Úřad vlády ČR.
- Vacek, J., Gabrhelík, R., Mioviská, L. et Mioviský, M. (2005). Analýza současného stavu a potřeb v oblasti drogových služeb na území hl. m. Prahy určených příslušníkům národnostních menšin a přistěhovalcům. Zpráva z výzkumu. Tišnov: Sdružení SCAN.
- Vrtbovská, P. et Larkin, T. (2004a). Romský vzájemný výzkum (nepublikované výsledky výzkumu). Praha: Společnost Hvězda.
- Vrtbovská, P. et Larkin, T. (2004b). Deník. Projekt Romský terén a Baterie, Výcvik romských terénních pracovníků, Romský vzájemný výzkum 2002–2004. Praha: Společnost Hvězda.
- Vyhnanlová, A. (2004). Specifika romských uživatelů drog ve srovnání s majoritními uživateli. Praha: VOŠ sociálně právní. Absolventská práce, obor sociální práce.

Banka evaluačních nástrojů

V roce 2005 vytvořilo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti Banku evaluačních nástrojů. Banka obsahuje nástroje pro evaluaci jak preventivních, tak léčebných programů a jejím účelem je podpořit používání spolehlivých evaluačních metod a nástrojů. Banka je průběžně aktualizována a zatím obsahuje sedm dotazníků, které lze využít při evaluaci poskytovaných služeb. Jedná se o:

- Škálu závažnosti závislosti (SDS),
- Fagerströmův test nikotinové závislosti (FTND),
- Evropský index závažnosti návykového chování (EuropASI),

- Škálu závislosti na cigaretách (CDS),
- Skriningový dotazník pro dospívající identifikující rizikové oblasti (DUSI),
- Dotazník na patologické hráčství "The South Oaks Gambling Screen" (SOGS),
- Doporučenou sadu otázek při testování infekčních nemocí u uživatelů drog.

Banka evaluačních nástrojů je dostupná na <http://www.drogy-info.cz/article/archive/129/>.

Informace na webu

www.drogy-info.cz (drogový informační portál spravovaný Národním monitorovacím střediskem)

www.vlada.cz / Poradní a pracovní orgány – oficiální stránky jednotlivých vládních rad

www.ac-company.org

ZAOSTŘENO NA DROGY 2005

Číslo	Titul čísla (u plánovaných čísel pracovní titul)	Plánováno na / vydáno
1	Legální drogy v České republice (Od užívání alkoholu a tabáku k možnostem prevence a léčby)	Leden – únor (vyšlo)
2	Užívání drog v menšinách	Březen – duben (tisk v květnu)
3	Dotační řízení	Květen – červen
4	Zahraniční spolupráce	Červenec – srpen
5	Primární prevence	Září – říjen
6	Souhrn výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2004	Listopad – prosinec

KNIŽNÍ PUBLIKACE ÚŘADU VLÁDY ČR – ODBORU PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY, 2005

Titul knižní publikace (pracovní titul u plánovaných publikací)	ISBN
Národní strategie protidrogové politiky na období 2005 až 2009	80-86734-39-0, vyšlo
National Drug Policy Strategy for the period 2005 to 2009 – The Czech Republic	80-86734-40-4, vyšlo
Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí (překlad) – ve spolupráci s o.s. SANANIM	80-86734-38-2, v přípravě
ESPAD: výsledky školní dotazníkové studie ESPAD v ČR v letech 1995–2003, trendy v užívání, dostupnosti, postojích k drogám, regionální rozdíly	
Tanec a drogy 03: výsledky dotazníkového průzkumu mezi uživateli tanečních drog provedeného v r. 2003, užívání drog, postoje, rizikové faktory, zdravotní problémy, srovnání s minulými průzkumy v ČR, mezinárodní srovnání	
Seroprevalence VHC mezi injekčními uživateli drog: analýza studie Seroprevalence VHC mezi injekčními uživateli drog s důrazem na významné rizikové faktory, účast ve výměnných programech	
Užívání drog v EU: legislativní přístupy	
Analýza potřeb klientů nízkoprahových zařízení v Praze v r. 2003	
Drogy a drogová závislost: Vzájemné propojení výzkumu, politiky a praxe (Hartnoll)	
Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2004	
Annual Report – Drug Situation 2004 – The Czech Republic	
Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2005 až 2006	
Protidrogová strategie EU na období 2005–2012	
Akční plán EU boje proti drogám na období 2005–2008	

Vydavatel periodika ZAOSTŘENO NA DROGY žádá odběratele, aby změny svých adres a/nebo jmen příjemců oznamovali bez odkladu – pokud možno e-mailem na adresu skrdlantova.eva@vlada.cz (případně telefonicky na č. 296 153 301). Vydavatel nadále nebude zjišťovat adresáty vrácených poštovních zásilek a neplatné příjemce vyřadí z evidence. Děkujeme za pochopení.

Zaostřeno na drogy

Vydává ■ Úřad vlády České republiky

Nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1

IČO 00006599

Adresa redakce ■ Vladislavova 4, Praha 1, tel. 296 153 222

Odpovědný redaktor ■ Ing. Eva Škrdlantová

Autor tohoto čísla ■ Mgr. Lenka Miovská

Toto číslo vyšlo 15. května 2005. Vychází nejméně 6x ročně.

Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 14088.

ISSN 1214-1089

Neprodejně. Distribuci zajišťuje vydavatel.

© Úřad vlády České republiky, 2005

Toto číslo Zaostřeno na drogy připravili pracovníci Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti